

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 7 • год. ХСIII • 10 април 2013 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

Макар в Държавна агенция „Архиви“ да са събрани твърде много документи и материали за имотите на прокудените от родните места тракийски бежанци, все още има няколко бели полета, твърди Дарина Билярска от агенцията. Понеже повечето бежанци са били принудени да напуснат родните си места спешно, само с една дреха на гърба си, твърде малко от тях са разполагали с крепостни актове или тапии за имуществото си. Където липсват конкретни документи за собственост върху имотите се използват т.нар. домакински книжа или карти, издавани от българската държава през годините 1920-1925 г. Чиновниците от царството добросъвестно са обикаляли страната и са описвали имената и състоянието на тракийските бежанци и днес те заместват в много случаи липсващите книжа за имотите. Само че домакинските книжки от определени места в Ямболски, Бургаски и Варненски окръг все още не са намерени. За определени квартали в Бургас, например имаме документи, а за други не и чак когато наследниците дойдат при нас, разбираме, че книжките от там липсват, пояснява Дарина Билярска. Според нея близо една трета от подадените заявления за издирване на имоти не могат да бъдат комплектовани с документи. Все още има хора, които съхраняват подобни материали в семейните архиви и ние апелираме копия от тях да ни предават и на нас, призовава Билярска.

Първият етап от създаването на специалната информационна система за имотите на българите от Одринска Тракия и Мала Азия вече е почти приключен. Всички налични документи са вкарани в системата и сега срещу нищожен такса всеки наследник може да получи копие за имуществото на своите деди за минути. С едно щракване на мишката може да разбере къде са намерени документите, какъв е техният вид, информация за самите

Бели полета в документите за имотите

Все още не са намерени всички домакински книжки

хора, от къде идват, къде са се настанили и дори оценката на имотите им в съответната валута.

Вторият етап трябва да обхваща документите за имотите на българи от Западният покрайини, Македония и Добруджа, но до момента за него нито има предвидено финансиране, нито правителството е поставило конкретен срок за започването му.

В архива за имотите първите сериозни постъпления на документи стават през 1918-1920 г., когато вече създадените в страната тракийски дружества му предават, с каквото разполагат. Държавата тогава е направила известни опити да реши въпроса с обезщетенията, но без успех. Втората голяма партида постъпили

документи е през 60-те г. на миналия век и във времето около 1993 г. В Агенцията се опитват да засекат данните от всички възможни документи, с които разполагат. Все още, макар и рядко, получават лични материали от самите наследници или открият информация в лични архиви из страната. Централният архив е проучен достатъчно добре.

Освен домакинските книжки архивистите разполагат с документи от Българската легация в Цариград. Голяма част от материалите са написани на османотурски и се налага да бъдат преведени. Това правят двама от специалистите на архивите или самите наследници, които превеждат и легализират намерените документи и след

това ги предават в архива. В турските архиви вероятно се съдържа пълен набор от документи за имотното състояние, понеже тогавашната имперска администрация много из късо е следяла за плащането на данъците и заради това е събираща пълна информация за поданиците. Но достъпът до тях не е разрешен и все още няма постигната спогодба това да става, припомня Дарина Билярска. През март трябваше да се състои поредната среща на смесената двустранна българо-турска работна група, която обсъжда въпроса с обезщетенията на бежанците, но правителството на ГЕРБ напълно забрави за тази си задача. Както впрочем направи това и през предишната 2012 г.

За първите три месеца близо двадесетина наследници на тракийски бежанци са потърсили документи за своя род в архивите, но голяма част от тях са го направили не толкова за имотите, колкото за да намерят своите изгубени преди десетилетия роднини. Според Дарина Билярска много често намерените родственици се срещат именно в читалнята на агенцията и това е особено вълнуващо за специалистите, които работят там.

Проф. д-р Искра Баева

ЛЮБОВТА КЪМ ИСТОРИЯТА Е ВРЪЗКАТА С РОДНОТО МЯСТО

На стр. 3

Не всички кръгли годишници са светли, не всички блестят с подвизи и славни победи за Отееството. Има и такива, които навяват скръб и жалост, но не можем да подминем трагичната участ, спохождала народа ни. Отбелязахме стогодишнината от славната Одринска епопея – върхът в освободителната Балканска война, която се опита да събере българите под обща стряха и говорихме с възторг за чувения подвиг на нашите войници и военачалници, а сега ще трябва да се поклоним пред трагедията на тракийските българи, които пред очите на цивилизована Европа стават жертва на нечувано злодеяние.

ТОДОР КОРУЕВ

анкетата на Милетич и думите им крещяха като присъди. Дълго нямаше кой да чуе обвинението им, те разказваха как са се измъкнали от ада, поменаваша скъпите си жертви. Ние, тогава деца, се питахме това, дето го думат старите, било ли е, или не е било, защото учебниците по история кой знае защо бяха пропуснали тези страници от миналото.

Време е да чуем на висок глас тези присъди, защото няма заборава за това най-голямо етническо прочистване на Балканите през миналото столетие. Затуй изглежда още по-нелепа декларацията, която прие през миналата година Народното събрание, с която в угода на чужди интереси обяви

Злодеянието на XX Век

Тодор Корув

Акад. Любомир Милетич заяви, че „тракийският български погром няма себевиден в новата ни мъченическа история“. За моите съграждани, бежанци от Тракия, книгата му „Разорението на тракийските българи през 1913 година“ бе нещо свято, като библия, в „Тракийския квартал“ в Момчилград във всяка къщата стоеше до иконата. Нещо повече – измежду бежанците доганхисарци, сачанлийци, манастирци, калайджидерци, чобанкойци... имаше оцелели от сечта в долината Армаган, от опожаряването на селата им, от безчовечията, вършени от башибозука. Някои от по-възрастните бяха очевидци и дори свидетели в

т.нар. възродителен процес за етническо прочистване. Не толкова престъпно е бездушието на българските правителства към проблема с изплащането на заграбените имоти на бежанците от Източна Тракия и Мала Азия. Нашите управници дори не правят опити да раздвижат дейността на смесената комисиция за нерешените въпроси между България и Турция. Дано трагичната годишнина, която ще поменем, и националната среща „Завръщане към корените“ в Сливен на 20 април, да отворят очите на политиките и те да проумеят, че са длъжници на тракийци. И че тракийската кауза е национална, общобългарска.

Годишното отчетно Общо събрание на Регионална асоциация на общините „Тракия“ се проведе на 5 април в Сливен. Присъстваха кметове, общински съветници и други експерти от 21 общини, както и председателят на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Премиянов. Бяха направени отчети на ръководните органи на асоциацията, приет бе бюджет и работна програма за 2013 г.

Инж. Кольо Милев, кмет на община Сливен и председател

РАО „Тракия“ се отчете

на РАО „Тракия“ представи основните приоритети, по които Асоциацията е работила – повишаване капацитета на местните власти, трансгранично сътрудничество, партньорства с други организации, стимулиране на гражданското участие в местното самоуправление и др. Той разказа за част от темите, станали предмет на дискусии: налагането на финансо-

ви корекции по европейските програми; направеният от МФ финансов рейтинг на общините; подобряване на комуникацията между ЕРП-тата и кметове по места; новият програмен период, практиката държавни функции да се делегират на общините като задължения, без за това да се осигурява финансов ресурс и др.

Представени бяха и някои

от по-значимите съвместни инициативи на РАО „Тракия“ и Асоциацията на общини от Източна и Западна Тракия „ТРАКИЯКЕНТ“, Турция. През изминалата година част от съвместните дейности бяха: участие в заседание на Асоциацията на еврорегионите, провеждане на трети българотурски бизнес форум. Заслужават внимание и съвместните

инициативи в сферата на културата – участие на ансамбли за народни песни и танци от Сливен, Първомай, Болярство и Карнобат на празници и фестивали в Текирда, Одрин, Хайраболу и др.

Специален гост на събраниято бе Мехмет Карагьоз – кмет на Ипсала и член на Управителния съвет на „ТРАКИЯКЕНТ“. Той представи детайли по реализацията на съвместната инициатива „Sister-City Network“ за побираване на общини от РАО

„Тракия“ и „ТРАКИЯКЕНТ“, която стартира през тази година.

След сесията на Общото събрание се проведе традиционната годишна конференция на РАО „Тракия“. Акценти в дискусиите бяха общинските бюджети, както и финансовото управление и контрол.

Последва богата културна програма, организирана от кмета на общината-домакин, по време на която членовете на РАО „Тракия“ за пореден път доказаха, че умеят и да работят, и да се веселят заедно.

ПРОФ. СВЕТОЗАР ЕЛДЪРОВ

В навечерието на Балканската война Одрин е вторият по брой на населението град в европейските вилати на Османската империя след Солун. Както всички статистики за региона в тази епоха, и статистиките за него обаче са само приблизителни. Според повечето български статистики градът наброява около 80 000 жители, от които 30 000 мюсюлманите, в мнозинството си турци, но също албанци и цигани, 22 000 гърци, 10 000 българи, 12 000 евреи, 4000 арменци и 2000 други, предимно европейци. Според други статистики, цитирани от чужди военни кореспонденти през войната, Одрин до обсадата е имал население от 120 000 души, от които 55 000 турци, 20 000 гърци, 20 000 евреи, 10 000 българи и 6000 арменци.

Българите в Одрин обаче са около 10 000 още по време на Руско-турската война от 1877 – 1878 г. След това постоянно намаляват, което е тенденция изобщо за българското население в Одринския вилает. Проф. Любомир Милетич обяснява това с репресиите срещу национално-освободителното движение: „Строгите мерки, които турското правителство взе по време на въстанието на 1903 г. и след него в течение на десетте години до избухването на войната на 1912 г. в твърде значителна степен намалиха числеността на българщината в Одринския вилает”. Милетич привежда като доказателство рапорът на българския консул в Одрин, според който за този период от Одринския вилает се изселили в България 2 787 български семейства, или около 14 – 15 000 души. Тази тенденция обаче не е само последица от репресиите срещу революционното движение и въстанието, а целенасочената политика за обезбългаряване и етнорелигиозно хомогенизиране на този стратегически район, за който Високата порта не храни и капка съмнение, че в обозримо бъдеще ще се превърне в основен операционен театър в неизбежната война между Османската империя и България.

Като анализира различните статистики, проф. Л. Милетич изчислява българите в Одрин през 1912 г. на 634 семейства българи екзархисти и 1016 семейства българи патриаршисти и униати. Обикновено за тази епоха се приема, че едно домакинство се състои от 5 до 6 члена, следователно общият брой на българите в Одрин през 1912 г. по данните на Милетич ще варира между 8 250 и 10 700, от които между 3 170 и 3 804 екзархисти. Обаче, освен с демографските си параметри, одринските българи участват във формирането на облика на града и със своето културни институции и дейност.

Одрин се превръща в център на българското културно-просветно и църковно-религиозно дело в Одринския вилает още през Възраждането и утвърждава тази си роля в годините след Берлинския конгрес. Тук Българската екзархия поддържа две гимназии – мъжка и девическа, които се превръ-

БЪЛГАРИТЕ В ОБСАДЕНИЯ ОДРИН

Репресиите силно намаляват броя им

шат в извор на учителски кадри за целия регион.

Мъжката педагогическа гимназия „Д-р Петър Берон”, „ковачница за просветителски и революционни кадри в областта” в продължение на три десетилетия, по думите на проф. Воин Божинов, през учебната 1911 – 1912 г. има 158 ученици. Директор на гимназията е Димитър Мирчев, а учителският персонал се състои от общо 16 души (половината родом от Одринско, половината от Македония). Гимназията има и добре

всяка махала – Каик, Киришхане, Илдъръм и Саръмегдан.

Във всяка махала има и по една екзархийска църква, от които днес са запазени (или по-скоро неотдавна възстановени) само две – „Св. Георги” и „Св.Св. Константин и Елена”. Одрин е седалище на Българска митрополия, но Високата порта никога не издава берат за български владика – не само заради противодействието на Цариградската патриаршия, но и под натиска на Русия, чиито геостратегически интереси към проливите

съзнание и оставя след себе си истински крепости на българщината – достатъчно е да се споменат Кукуш в Македония и Малко Търново в Одринска Тракия и тяхната роля в Македоно-одринското освободително движение. В последните години този въпрос вече е решен справедливо, за което свидетелстват изданията на Македонския научен институт и Тракийския научен институт. Едно такова неопровержимо свидетелство е и мястото и ролята на Българското униатство в Одрин преди и по вре-

непосредствен досег с българското население в Одринска Тракия, католическите мисионери освен това се изявяват като истински застъпници на българската национална кауза в Европа и чрез своето влияние върху институциите и обществото играят ролята на това, което днес се нарича политическо лоби.

Полските възкресници поддържат в Одрин известната Българо-католическа гимназия, призната за средно учебно заведение от Министерството на народното просвещение в София. Гимназията действа с пълен пансион, поддържа модерно европейско преподаване с отлична

чески педагогически лицей „Мария Лурдска”, поддържан от Загребските милосърдни сестри. Той също е признат от българската държава. През учебната 1911 – 1912 г. там учат 202 девойки, от които 70 българи. Преподавателките са хърватски и словенски монахини.

Просветното дело на българските католици в Одрин се допълва от четири начални училища, две от които са поддържани от униатските енории, а другите две от възкресниците и френските монахини облатки. Последните държат и католическата болница „Св. Елена” в Караагач.

Така, само погледнати като една общност и събрани заедно, образователните и религиозните институции на българите екзархисти и униати в Одрин се оказват в състояние да противостоят на гръцкото културно-национално дело и да се открият в народностния облик на града. Това национално единство и солидарност особено проличава по време на шестмесечната обсада на Одрин през Балканската война.

Настоящият доклад е написан на основата на „вътрешни свидетелства”, свидетелства на хора, преживели и видели обсадата на Одрин отвътре, зад стените на крепостта. Такива са неиздадени спомени на български екзархийски учители и революционни дейци, записани от Иван Орманджиев, както и на публикувани, но неизползвани досега дневници на чужди наблюдатели, като дневника на френския успенец Христопорталие и дневника на френски кореспондент Гюстав Сирилли, и двата издадени в Парж през 1913 – 1914 г. Интересен поглед към събитията дават и спомените на турския офицер Мустафа Джемал, чийто превод се съхранява във Военноисторическата библиотека на Военна академия, а част от тях бяха издадени в сборник със спомени и документи през 1983 г. Използвани са също публикации в хърватския католически печат от същия период, които издирих при моите проучвания в Загреб, както и такива от българския католически печат от периода между двете световни войни. Два ценни документа притежавам и аз – писмо на униатския свещеник и учител в Българо-католическата гимназия на отците възкресници в Одрин Иван Гаруфалов до неговия брат, офицер от българската армия и деец на Македоно-одринското освободително движение майор Стойчо Гаруфалов, и спомени на една ученичка от Девическия педагогически лицей на Загребските милосърдни сестри, записани десетилетия по-късно, но интересни с детския поглед към обсадата. Тази ученичка на име Радка Елдърва е моя близка родственничка, сестра на дядо ми, а спомените си записва вече като пенсионирана учителка, по моя молба, когато бях студент в СУ. За мен това са истински реликви на един изгубен свят – Българския Одрин по време на Балканската война.

■ Шукри паша се предава

уреден пансион.

Девическата педагогическа гимназия „Янко Касъров”, с 32-годишна история, през учебната 1910 – 1911 г. има 139 ученички. Учителският персонал възлиза на 12 души, 8 учители и 6 учителки. Директор е Иван Мавров (1 от България, 2 от Одринско, 9 от Македония). И девическата гимназия разполага с пансион.

В града известно време съществува екзархийско трикласно свещеническо училище – Духовна семинария. През учебната 1910-1911 г. в него се обучават 19 младежи (8 от Одринско и 9 от Македония), които като стипендианти на Екзархията се подготвят за бъдещи свещеници. В края на учебната година то е закрито, а семинаристите са прехвърлени в Скопското свещеническо училище.

Българите екзархисти в Одрин имат още 4 смесени начални училища, по едно за

я правят много чувствителна към Одрин, като част от техния хинтерланд.

Този църковно-канонически дефицит на българското екзархийско дело, който го поставя в неравностойно положение спрямо Цариградската патриаршия и гръцкото културно-просветно дело, е компенсирал от присъствието на Българското униатство. Обикновено, когато в тази епоха се говори или пише за униатството, то се представя като чужда пропаганда. По инерция и историческата наука дълго време го третираше наравно със сръбската и гръцката пропаганда. Трябва обаче дебело да се подчертае, че за разлика от сръбската и гръцката пропаганда, които късат живо месо от българския национален организъм и хранят с него великодържавните програми на съответните страни, униатството (както впрочем и протестантството) утвърждава българското национално

ме на Балканската война.

В града има Българска католическа митрополия и униатски владика – българин по националност и стремления. От 1883 г. униатски епископ в Одрин е Михаил Петков, родом от същия град. В навечерието на войната българите униати в Одрин са само около 250 – 300 души, но разполагат с две енории – в квартала Каик с църквата „Св. Димитър” и в квартала Киришхане с църквата „Св. Илия”.

Макар да са значително по-малобройни от своите екзархийски сънародници, българите униати в Одрин имат съизмерими с тях църковно-религиозни и културно-просветни институции. Това в най-голяма степен се дължи на подкрепата на католическите ордени на френските успенци, полските възкресници и загребските милосърдни сестри, които действат в града и региона от началото на 60-те години или от края на XIX в. В

езикова подготовка, разполага с физическа и химическа лаборатория, гордее се с ученическият оркестър, ръководен от унгареца Михайл Шафрани, има също печатница и ученическо списание. Директор на гимназията е полския възкресенец Станислав Греч. Към гимназията има още духовна семинария и църква, посветена на славянските апостоли „Св.св. Кирил и Методий”.

Свой колеж, пансион, духовна семинария и храм имат и френските успенци, настанени в предградието Караагач. Колежът „Св. Василей” съществува от 1897 г. и в навечерието на войната в него има учат 160 ученици, а в семинарията 30. Възпитаниците и на двете заведения, в голямата си част българи, освен общообразователната и богословската подготовка получават и отлични познания по френски език.

От 1881 г. в квартала Стамболиюлу съществува деви-

Продължава в следващия брой

ПРОФ. Д-Р ИСКРА БАЕВА

-Проф. Баева, вне участвате в журито, което оценява вашите работи, изпратени за конкурса на СТДБ. Как ги оценявате?

-Признавам, че съм силно и приятно изненадана от броя и качеството на разработките на младите българи, посветени на толкова болезнена тема като тази за стогодишнината на Балканските войни и последвалото разорение на тракийските българи. Участвала съм в журитата и на други конкурси, не само за ученици, а и за студенти, но никога не съм чела толкова разнообразни разработки, написани с лична съпричастност и дълбока емоция като тези работи. Първата изненада беше огромният брой работи – над сто. А когато към внушителния брой прибавим и широкия географски обхват на участниците, стигаме до извода, че темата продължава да вълнува младежите и да събужда у тях творческото начало. Не вярвам причината за това да са само обещаните награди, защото съм сигурна, че те са несъизмерими с удоволствието от личното творчество.

Обяснението ми за масовото участие в конкурса е желанието на младите хора да се изявят и да съизмерят способностите си с тези на връстниците си. Към този извод ме насочва един доста далечен спомен – този за общонародните конкурси за творчески идеи преди десетилетия, организирани в движението за Техническо и научно творчество на младежта (читателите от по-възрастното поколение сигурно си припомнят съкращението ТНТМ). Този конкурс показва и колко много младежи мислят не само за мода, прически, музика и филми, а и за своето минало, търсят отговори на въпроса защо днес страната ни е такава в случилото се в по-близкото и по-далечното минало. В тази активност виждам и надежда за бъдещето на България.

-Какви са предпочитаните от средношколците жанрове според конкурса?

От изпратените за конкурса разработки най-многобройните бяха в жанра исторически разказ. Но имаше и много други – спомени на предците и членове на семействата за отминалите преди век събития, представяне на живата историческа памет, литературни есета, схеми, карти, графично изобразяване на битките на българите, самостоятелно изработване на родословно дърво на водещите дейци и т.н. Критично трябва да кажа, че в много случаи поставените от младежите наименования – есе, доклад, реферат, разработка, не винаги отговаряха на съдържанието, но това не попречи на тяхната оценка. Най-големи разминавания имаше при есетата, зад които често се криеха исторически разработки. Според мен, объркването идва от новото съдържание в училищното понятие есе,

което заимства американския модел – там под есе разбират писмена разработка по каквото и да било проблем. Българската литературна традиция е различна. Може би затова най-малко сред изпратените работи бяха истинските литературни есета. Но аз оценявах историческите разработки.

Те предлагаха най-разнообразни подходи и интерпретации. Най-често това бяха класическите исторически реферати, които добросъвестно и на ос-

архиви или документални издания спомени за онова далечно и трагично време, други бяха разпитали близки и далечни роднини и на основата на измереното, чутото и откритото бяха построили своите писмени работи. За нас, историците от журито, тези разработки бяха изключително интересни, а някои от тях внасят и нови детайли в отдавна изследваната тракийска трагедия. Спомените на участници в събитията и на техни наследници заслужават

връзка с историята – най-вече право. Затова повечето от кандидат-студентите просто се опитват добросъвестно да покрият изискванията за получаване на отлична оценка, а не навлизат в дълбочините на историята.

Но сред кандидат-студентските работи могат да се открият такива, които

Любовта към историята е връзката с родното място

новата на научната литература проследяваха хода на военните действия, участието на българските войски, свидетелствата за ентусиазъм и саможертва, последвалият погром и трагичната съдба на тракийските българи. Повечето такива работи получиха много добри или отлични оценки. Открояваха се обаче други – онези, в които имаше лична съпричастност, в които на фона на общите исторически събития беше представена съдбата на отделен военен или революционен деец, род или населено място. А когато към индивидуалната история (в теорията обикновено наричана микроистория) се прибави и емоцията, наистина се получава силно въздействащ исторически разказ. Такива са някои от отличените с най-висока оценка десет работи.

Ако трябва да обобща – младежите ни показаха колко разнообразно могат да мислят, как не се спират пред смесването на жанровете, когато нещо искрено ги вълнува. Надявам се, че и оценките на журито да се окажат адекватни на усилията на младежите. Поне такива бяха намеренията ни в трудната работа при многократното отсяване на десетките отлични работи, за да оставим десетте най-добри.

-Постъпиха и много спомени. Може ли те да представяват интерес за историците?

Нарочно до момента не казах нищо за спомените, тъй като те са един от най-важните, но и оспорвани исторически жанрове. Много младежи се бяха постарали да намерят в местните

да бъдат публикувани в изданието на Тракийското дружество, като по този начин влязат в по-широко научно обръщение.

Що се отнася до младежите, които са ги записали, описали и обработили, те в най-голяма степен са се докоснали до истинската професионална дейност на историците. Затова заслужава да се поощрят. Но съм длъжна да отправя и едно предупреждение – спомените са много важни за историята, защото допринасят за нейната пълнота и оживяването ѝ с реални лица. Едновременно с това спомените са най-несигурните извори, тъй като представят гледната точка само на един човек или група от хора за събития, в които са замесени много повече хора и гледни точки. Затова предупреждението ми към младите любители на историята е винаги да съпоставят спомените с други исторически извори и да проверяват кога и как паметта съзнателно или несъзнателно изкривява събитията. Критичното отношение към всички извори е една от най-важните части от професионалната работа на историците.

-Вие предлагате и кандидат-студентски работи. Има ли интерес сред младежите към историята?

-Да, от много години предлагам кандидат-студентски работи и винаги си записвам оригиналните „бисери“ в тях. Но на Вашия въпрос – не мисля, че от кандидат-студентските работи може да се направи извод дали има интерес към историята, тъй като явяването на изпит е по-скоро задължение за влизане в специалност, която обикновено няма никаква

разкриват истинска любов към миналото. В тях личи и характерното за младите хора желание да подчертаят моментите на величие, да посочат, често пъти и буквално, че нашата държава е била много по-важна и велика от много от западноевропейските страни или от нашите съседи на Балканите. Намирам това желание за компенсаторно: чрез вглеждането във великото минало да забравим всеобхватната криза, в която ние живеем вече твърде дълго. Но не бих осъдила специалното внимание на младежите върху великите моменти от българската история, защото то им дава самочувствие, за да могат да върнат достойното място на нашата държава на Балканите и в Европа.

Накратко, моят отговор на въпроса дали младите хора се интересуват от историята е положителен. Интересуват се, но не всички, а само онези, които имат амбицията да реализират способностите си, а чрез тях и тези на държавата ни, те искат да почерпят от миналото знания за това. Това е начинът историята да изпълни своята социална функция – да позволи на хората да се поучат от миналото и да не повтарят лошото от него, а да продължат хубавото.

-Обвиняват образованието ни, че не учи децата да мислят, а само да наизустяват. Потвърждават ли това работите за конкурса и кандидат-студентските работи от последните години?

-Образователната система в годините на преход силно се разслои и вече трудно може да се говори общо за нея. За съжаление, по-голямата част от учи-

лищата, учителите и учениците затънаха в социалната криза и проявяват все по-голямо безразличие към познанието като път за възход. Възпитаниците на такива училища показват ниски способности за самостоятелно историческо мислене и се стремят да показват минимални научени познания, които все пак им отварят вратите на университетите, защото и нашите критерии се снижиха в борбата за повече студенти.

Но при нас продължават да идват (това се потвърждава и от огромната част от работите за конкурса) изключително знаещи младежи, които не се задоволяват с наученото в училище и написаното в учебниците, а търсят самостоятелно по-задълбочени исторически познания. За тях сме готови да положим големи преподавателски, а и научни усилия, за тях си струват и тези усилия на семействата им и на цялото общество. Горчивата капка катран в този извод е това, че немалка част от най-мотивираниите и подготвените младежи в крайна сметка търсят реализация не в България, а в чужбина. И винаги за това не е тяхна, а на цялото българско общество, които не създава условия за развитие на тези младежи у нас.

-Какво според вас трябва да се промени при преподаването на история в училище?

-Преди време може би бих отговорила на този въпрос с предложението да се подобрят материалните условия в училищата и на учителите. Но днес вече виждам, че е направено много в това отношение, а резултати не идват. Затова мисля, че най-важното е да се върне

престижът на знанието, на духовното в ценностната система на българите. Едва тогава и учителите, и учениците ще бъдат мотивирани обучението по история да се превърне в път към откриване на ново знание и нови изводи за миналото и днешното време, а не просто заучаване на необходимите факти, за да се положи успешно матурата и приемните изпити. И това е проблем на обществото, а не само на учителите и училището.

-Има ли интерес към учителската професия в специалността история?

-Определено през последните десетина години се забелязва възраждане на интереса към учителската професия в нашия Исторически факултет на Софийския университет. При нас учителска правоспособност се получава, ако студентите изберат този модул. Това е доброволен, а не задължителен избор (както беше преди години). И забелязвам, че все повече студенти и от най-престижните специалности и с много добър или отличен успех избират възможността да станат учители. Това още не значи, че те ще станат учители, но тази възможност съществува. Дали причината за увеличеното желание да се получи учителска правоспособност е чисто материална – нарастващото заплащане на учителите и сигурната професия, или е в онова трудно уловимо, но най-важно чувство – призванието да споделяш своите знания с другите, не мога да кажа. Но се надявам все повече учители да правят съзнателен избор, водени от призвание.

ВИДНИ ДЕЙЦИ НА ТРАКИЙСКАТА ОРГАНИЗАЦИЯ

КАПИТАН СТАМАТ ИКОНОМОВ

ПРОФ. ИВ. ФИЛЧЕВ

Признат е за военен ръководител на въстанието в Тракия, защото той единствен е със завършено военно образование и е служил като кадрови офицер в българската армия. Неговото обаяние произтича и от това, че той произхожда и израства в района, където предстои да се водят основните битки с турския поробител.

Капитан Стамат Икономов е роден в Малко Търново на 18 юни 1866 г. в трудолюбив

и патриотично семейство. Майка му е призната общественичка, член на Благотворителното женско дружество в града, родила и отгледала 5 деца. Бащата, поп Георги Икономов, е председател на Малкотърновската църковна община, съпричастен към революционните борби преди Освобождението.

Малкият Стамат завършва гимназия във Варна и през 1883 г. постъпва във Военното училище в София. За него ръководната мисъл не е да

получи военно звание, а да се подготви да служи най-добре на своя народ и особено на все още поробения си роден край. Ето защо след започването на Сръбско-българската война той заедно с десетина юнкери постъпва като доброволец в 5-ти полк и участва в боевете при Сливница и Пирот. За проявена смелост и находчивост получава първото военно отличие – „Кръст за храброст“. Но след края на войната е изключен от военното училище заради самоволно напускане на занятията. По-късно продължава образованието си и успява да го завърши на 16 юли 1887 г. като е произведен в чин „подпоручик“.

В продължение на 15 години служи в различни гарнизони и достига до войнското звание „капитан“. След конфликт със старши офицер, кап. Икономов е принуден да напусне армията. Завърнал се в родна Странджа и в Бургас той се запознава с видните тракийски дейци Михаил Герджиков, Лазо Лазов, Георги Минков и др. и изявява готовност да се включи в революционната борба. М. Герджиков го приема възторжено и веднага му възлага отговорни задачи. През лятото на 1903 г. заедно с няколко стотин четници той заминава на лагер в граничното село Гергебунар и там в продължение на повече от месец провежда с тях военно обучение.

Капитан Ст. Икономов участва в конгреса на Петро-

ва нива и по предложение на М. Герджиков заради неговата военна подготовка е избран за член на ГРБТ. Той участва и в съвещанието за определяне датата на въстанието в Странджа, но не се съгласява с възприетата тактика. Капитан Икономов предлага главният удар да се насочи към превземането на Малко Търново, като смята, че след това малките опорни пунктове ще паднат по-лесно. Но това не се приема от другите членове на ГРБТ. Впоследствие е

призната правотата на кап. Икономов.

По време на въстанието той е в района на Инджекой, Бенархисарско, където е нападната казармата. Но силите са неравни и четниците са принудени да се оттеглят.

След поражението на въстанието кап. Ст. Икономов продължава да участва активно в тракийското движение. На конгреса във Варна през 1904 г. той отново е избран в състава на ГРБТ. През 1907 г. заедно с Лазар Маджаров на-

влиза с чета в Одринско, но поради заболяване се връща в България. На конгреса на ООРК, свикан през юли 1908 г. в Одрин, кап. Икономов е делегат, избран е за председател на пленарните заседания и е включен в състава на Окръжното ръководство.

В навечерието на Балканската война Стамат Икономов е в София. Здравословното му състояние обаче е силно влошено и той умира на 12 септември 1912 г. в голяма мизерия.

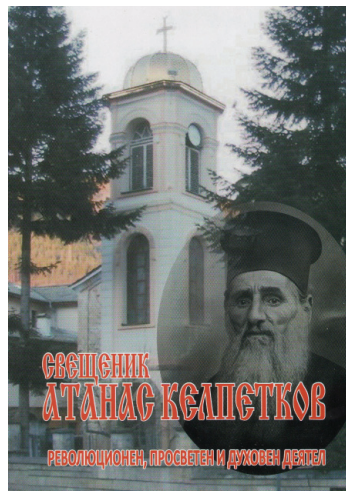
Излезе книга за съратник на Капитан Петко Войвода

ЗЛАТКА ПЕТРОВА

Излезе от печат дългоочакваната книга „Свещеник Атанас Келпетков-революционен, просветен и духовен деятел“ (съратникът на Петко Войвода) с автор известния историк, архивист, библиотечен деец и ръководител на културни институти Андрей Печилков.

Той е и уважаван общественик и Председател на Областното ръководство на Съюза на Тракийските дружества в България – клон Смолян и редовен член на Тракийския научен институт. Рецензент на биографична монография е изтъкнатият проф. д-р Иван Филчев от Тракийския научен институт.

Книгата е резултат на продължителна събирателска и изследователска дейност във фондовете на Българската Екзархия и Одринската митрополия в ЦДИА-София, ДА-Пловдив, ДА-Смолян и БИА при НБКМ-София. Съдържа 24 глави и проследява революционната, просветителска и духовна дейност на Атанас Келпетков. За първи път се публикуват нови документи и снимки, раз-

кривачи го в цялост като благородна, изключително честна, нравствена и хуманна личност. Човек на духа и отговорността пред семейство, род и родина.

На базата на проучения документален изворов материал тази биографична монография е един голям поклон към съратника на Петко Войвода, просветния деятел и духовния водач, културния деец и общественика-патриот свещеник Атанас Келпетков.

Изданието се подпомогна финансово от внука на свещеник Келпетков

- Атанас Попатанасов и неговия род от гр. Смолян, кв. Устово.

Отпечатването е дар на печатница „ЗЕА Принт“ ЕООД-Смолян с управител Сашо Гаджалов.

Предстои в най-скоро време нейното представяне в Народно читалище „Кирил Маджаров“-Устово, съвместно с РИМ „Стою Шишков“ – Смолян, Областната структура на Съюза на Тракийските дружества в България – клон Смолян и Среднородопско родо-краеведческо дружество „Бащино огнище“ – Смолян.

В Айтос осветиха знамето на организацията

ЙОНКО ИВАНОВ

На 26 март – Деня на Тракия, от 10 часа в храм „Св. Димитър“, енорийският свещеник отец Ромил извърши водосвет за осветяване на новото знаме на Тракийско дружество в Айтос, което на Общо събрание на 27.02.2013г. прие за свой патрон името на Петър Киприлов.

Айтоското тракийско дружество е учредено преди 116 години – в началото на 1897 г. Десетки са заслужилите дейтели на тракийската организация в Айтос, но в архивните документи най-често срещаното име е на Петър Киприлов, по-известен като поп Пею Киприлов. На заседание на Тракийското настоятелство на 27.02.1925 година той е избран за почетен председател на Тракийската организация в гр. Айтос.

Петър Киприлов е роден на 14.03.1851год. в с. Пирог, Лозенградско. Учи в различни села на околията. Следва в Лозенград и на 18-годишна възраст става учител. В родното си село е посетен от Апостола на свободата Васил

Левски и става негов сподвижник. При обиколката си в Странджа младият Киприлов буди народностния дух и в това се състои голямата му заслуга към възродителното дело.

През 1878 год. е ръкоположен за свещеник в Малко Търново. Тук разбира, че турската власт подготвя убийството му, което го принуждава да премине българската граница и да се установи със семейството си в с. Вресово, Айтоско, където благодарение на него е изграден днешният православен храм на селото. По-късно семейството му заживява в Айтос, а самият отец Киприлов служи 20 години в църквата на гр. Айтос, с. Карасърлий (дн. Черноград) и други села в

енорията.

Доживял 80 годишна възраст, свещеник Петър Киприлов отпразнува на 20.10.1929 година 50 годишен юбилей като учител и свещеник. Получава поздравления от Светия синод, министър-председателя Андрей Ляпчев, Върховния изпълнителен комитет на Тракийската организация в София и десетки други негови сподвижници.

В края на земния си път, Петър Киприлов отправя завет към своите близки и тракийци: „Деца, не забравяйте Тракия, за която България проля токова скъпа кръв! Имайте вяра в световната правда! Бог бди над Тракия. Истината рано или късно ще възтържествува!“

Кърджали чества Деня на Тракия

ЙОРДАН МИТЕВ

ТД „Д. Маджаров“ в гр. Кърджали организира тържествено честване на Деня на Тракия на 26 март с голям празничен концерт в Дома на Културата под надслов: „С песните на Тракия и Родопа“. Програмата започна с кратко слово на председателя на ТД „Д. Маджаров“ инж. Яни Янев, който подчерта, че този ден е обявен за официален празник на България и идва с героизма на българската армия, превзела за една нощ Одринската крепост. Концертната програма беше изключително богата и разнообразна с участието на фолклорния състав „Тракийски звуци“ при ТД с ръководител Мария Томова, детския танцов състав с художествен ръково-

дител Алексей Настев, танцовия състав при Тракийско младежко дружество гр. Кърджали. Залата се изпълни със звуците на красивата тракийска песен, носеща силата на тракийския дух, а солисти и музиканти припомниха багритата на Тракия и тъжните и радостни преживявания. Тракийци затаиха дъх при изпълнението на „слядното хоро“ с придружаващата го тъжна тракийска мелодия, и затова много беше изключително съзвучието и разнообразна с участието на фолклорния състав „Тракийски звуци“ при ТД с ръководител Мария Томова, детския танцов състав с художествен ръково-

„Де е България“ с участието на всички изпълнители, след което сцената бе изпълнена с цветя. Обществеността прие всичко това с благодарност и признателност.

Дни преди празника НЧ „Тракия-2009“ – гр. Кърджали и ТД „Д. Маджаров“ – гр. Кърджали организираха представяне на книгата на Д. Шалапатов „Българските християнски селища в Западна /Беломорска / Тракия. На представянето присъстваха над 90 възрастни тракийци и много граждани.

На 26 март във Военния клуб в Пловдив Тракийско дружество "Войвода Руси Славов", съвместно с Областната организация на офицерите и сержантите от запаса и резерва, отбеляза Деня на Тракия и 100 годишнината от падането на Одринската крепост. По традиция този ден е празник и на 2-ра армия, наричана още Тракийската армия, атакувала и превзела Одрин.

Пред залата на Военния клуб военен оркестър изпълняваше бойни маршове.

Празненството започна с внасяне знамената от младежкото знаменно формиране на Тракийско дружество "Войвода Руси Славов" и изпълнение на трите химна: националния, "Велик е нашия войник" и химна на Тракия "Ясен месец".

Тържественото слово за историческия ход на събити-

ята произнесе бригаден генерал Янев.

Председателят на Тракийско дружество "Войвода Руси Славов" генерал майор Нонка Матова прочете поздравителен адрес от Председателя на СТДБ Красимир Премиянов, поздрави с юбилея събралите се тракийци, симпатизанти, кадрови и запасни военни, пловдивчани и награди с благодарствени грамоти участниците от младежкото знаменно формиране.

Хор на Дома на армията, детска група "Омайниче" и фолклорна група "Тракия" към секцията в Сопот на дружеството, зарадваха събралите се със своите изпълнения.

Кулминация на юбилея беше представителното участие на Национален ансамбъл "Тракия".

В ПЛОВДИВ ПОЧЕТОХА 26 МАРТ С КОНЦЕРТ

Среща на ученици от осми клас на СОУ „Иван Вазов“ с членове на Тракийското дружество в Поморие

МАРИАНА КАРТАЛОВА
учител по български език и литература

Срещите между поколенията винаги са били много вълнуващи и трогателни заради допира на опита с младежкия ентузиазъм. Такава среща бе организирана на 6 февруари под формата на един изнесен урок по литературна история в местното тракийско дружество в гр. Поморие. Домакините посрещнаха учениците с радост и искрена готовност да ги приобщи към своя свят на спомените и изстрадащото си познание за света. Посрещнаха ги, както се посреща скъп и чакан гост- с пита хляб и сол. И някак неусетно в залата на дружеството се получи онзи невидим, но така необходим мост между поколенията, по който се предава родовата и историческата памет.

Известно е, че през 2012-2013 година се навършват 100 години от две от най-важните събития в новата история на България-Балканските войни. Те слагат своя съдбовен отпечатък върху развитието на народа и на страната. Особено драматична е 1913 година за българите в Тракия, които само за няколко месеца преживяват възторга от освободението и трагизма на прогонването

Урок по родолюбие

и разорението. Българската историография отдавна е оценила Балканските войни, очертала е победите и пораженията в тях, анализираща е ходовете и решенията на тогавашното правителство и дипломати, отдала е дължимото на героите. Освен в голямата история на Балканите и на Европа обаче тези войни слагат своя отпечатък и върху частните съдби на семействата от Тракия. Драматичните събития бележат съдбите както на бежанците, така и на приемащите ги в страната българи, още повече, че голяма част от тракийските бежанци се насочват към селищата на Черно море. Те са се надявали, че край морето по-лесно ще намерят поминък и спасение.

Когато получих на електронната си поща информацията за конкурса на СТДБ, признавам, първо ми направи впечатление възрастовата граница за право на участие в него- средношколци от 14-19 години от всички училища в страната. Първата ми мисъл бе да го предложа на вниманието на момичетата и момчетата от 8 клас, с които работим в часовете по български език и литература. В класа има деца, изкушени както от историята, така и от писането като занимание в свободното време. Желание за участие извиха двете момичета Алекс и Нанси. Обмислихме с тях възможността да се включим. Реши-

хме да се обърнем за повече информация към членовете от местното Тракийско дружество, знаехме, че това е вярното място, откъдето трябва да тръгнем, изворът, от който ще черпим информация за нашето родолюбие изследване. Постепенно се оформиха и идеите с какво точно ще участват момичетата- една с есе, а другата със семейна история. Изглеждахме заедно оригиналните дискове, в които са разказите на останалите живи участници или наследници на хора от онова страшно време. Момичетата се запознаха и с две много ценни книги, осветляващи събитията от 1912-1913 г: книгата на акад. Любомир Милетич "Разорението на тракийските българи през 1913 година" и "Ениджия- една България, останала в миналото" на Симеон Лазаров.

И ако целта на конкурса е била да насърчи младите хора на днешна България да се докоснат до онези човешки съдби, да потърсят сведения от местната история и разкази на обикновени хора за съдбата на техните бащи и майки, то аз смятам, че в нашия случай той изпълни своя замисъл. Двете момичета наистина се ангажираха мисловно и емоционално с темата и научиха неща, които не знаеха.

Искам да споделя и нещо лично - в хода на работата и аз научих много

интересни истории, може би думата „интересни“ не е най-подходяща в случая, защото съдбите на хората от тракийските села са преди всичко много драматични. Отправям гореща благодарност от свое име и от името на двете момичета на жените от дружеството и конкретно на г-жа Мурджева за помощта, която ни оказаха в хода на нашата работа. Без тези ценни материали нямаше да се справим.

После се роди идеята, след като момичетата изпратят материалите за конкурса, да ги споделят със своите съученици и с потомците на тракийци именно в дружеството, да направим заедно в рамките на един учебен час своеобразен изнесен урок по литературна история и родова памет. Защото паметта за случилите се по-рано събития, както казва Паисий в своята „История“, е твърде полезна и нужна за всеки родолюбив българин.

Важно е младите хора да гледат напред, да планират, да имат мечти, но от съществено значение за тяхното израстване е и да познават своето историческо минало. Това ще им даде още повече знания, за да бъдат информирани и духовно богати млади хора. Чрез разработките на съучениците си младежите се пренесоха в онези далечни, но драматични дни и получи своя урок по родолюбие.

И в Димитровград честваха празника

ГЕОРГИ ДИНКОВ

Тракийско дружество „Капитан Петко Войвода“ в Димитровград тържествено чества Деня Тракия и 100 години от победата на българските войски при превземането на Одринската крепост. Слово при полагането на венец пред паметника на легендарния тракийски войвода, патрон на дружеството, произнесе председателят Тодор Каваков. Той говори за световната слава на българските войски при превземането на крепостта, считана за непревземаема, за славните тракийски войводи и хилядите тракийци, оставили костите си в тракийските земи. Никога потомците не ще ги забравят. След това тържеството продължи в клуба. Певческият състав при дружеството изнесе богата програма от тракийски песни. До късно през деня участниците в тържеството играха и се веселиха, прекараха един незабравим ден.

Пътят от Тракия до Поморие

ЛЮБА СТРАВОЛЕМОВА

Като потомка на тракийски бежанци аз помня драматичните разкази на баба ми за видяното и преживяното преди 100 години. Стотици пъти съм чувала в детството си за далечната 1913 г. и имам чувството, че съм ги преживяла лично. Подобна е съдбата на хиляди други семейства. Емоционалните разкази на баба ми ме подтикваха да търся още информация за тракийските бежанци от Източна Тракия, да се върна назад и съпреживявам отново и отново случките от онези времена. Като учител и класен ръководител смятам, че моята мисия е да споделям историите с учениците и да ги вдъхновявам и те да търсят такива истории. Все си мисля, че е трудно в днешно време вниманието на някого да бъде концентрирано върху каквото и да било, ако говорим за нещата само на теория. Затова и си позволих да се върна не само към историята на моята баба и на моя род, но и към историите на стотиците семейства, избрали пътя към Поморие.

„Пътят на прогонените българи от Тракия до Поморие“ е проучвателски проект, който предложихме съвместно с Мариана Карталова учител по български език и литература и Славейка Балъчиева-педагогически съветник в училището. Разделени на 4 групи по дейности с работни заглавия: „Путуване към корените“, „Песен недоизпята, сълза неизплакана“, „По стъпките на тракийските бежанци“ и „История на местното тракийско дружество „Одринска епопея“ нашите ученици се върнаха обратно в миналото, за да проучат и анализират събитията от онова време. В часовете по история учениците учат подробно за Балканската война, но както в моето съзнание още чувам разказите на баба ми, така смятам, че и в работата по подобен проект те ще се докоснат до истинските истории на хора и събития от онова време.

Смолян си припомни миналото на Устово

ВЕЛИЧКА КАВАРДЖИКОВА

Десетки почитатели на писаното слово се събраха на 22 март в читалището в Устово заради представянето на книгата на доц. Христо Гиневски „Миналото на Устово“. През годините за Устово са писали забележителни краеведи и етнографи като Стою Шишков, Николай Вранчев, Анастас Примовски, Анастас Саламбашев и други, но за първи път в една книга са събрани материали,

които проследяват историята на селището от първите предположения за заселването му, през годините на Възраждането, периода след Освобождението, чак до 1960 година, когато тогавашният град Устово става част от обединения Смолян.

Двумната монография беше представена от доц. Георги Митринов от Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, в секция История на българския език. „За Устово

има над 430 писмени документа, събрани през годините от мастити краеведи. От този огромен материал биха могли да се напишат не 2, а 10 тома и наистина се иска изкусност, себепристрастие и постоянство, за да може да се отсее всичко това и да се оформи двутомна история, в която всичко да е подредено“, каза доц. Митринов.

Доц. Христо Гиневски е историк, чиито основни интереси са насочени към българското Възраждане, както и към по-

новата история на България и Родопите. Автор е на редица монографии – „Хаджи Христо Попгеоргиев“ (1996), „Родопско възраждане“ (2001), „Родопска възрожденска интелигенция“ (2004), „Миналото на Средните Родопи – XIX и началото на XX век. Възраждане“ (2008).

Издаването на писаната история на Устово е принос към българската историография и ще бъде ценен помощник на следващите поколения историци, краеведи и етнографи.

ВЪВ ВЕЛИКОБРИТАНИЯ

Доклад успокоява страховете от българи и румънци

Слабо вероятно е да има наплив на имигранти от България и Румъния от 2014 година, когато отпадат ограниченията за британския трудов пазар, се казва в доклад на Националния институт за икономически и социални изследвания на Великобритания. Той е изготвен по поръчка на британското посолство в Букурещ, публикуван от в. „Гардиън“ на 5 август.

Великобритания едва ли ще е предпочитаната страна за имиграция за българите и румънците, се казва в проучването. Експертите сочат, че тези, които идват на Острова не планират да експлоатират недобросъвестно системата на държавни помощи и обществените услуги.

В същото време в доклада се уточнява, че на този етап не е възможно да се направи точна оценка колко души от тези две страни ще дойдат във Великобритания от 2014 година. Оценките са, че е далеч по-вероятно имигрантите от България и Румъния да се насочат към Испания, Италия и в по-малка степен Германия.

Имигрантите от тези две балкански страни ще дойдат във Великобритания, за да подобрят възможностите да си

намерят работа и да повишат стандарта си на живот, а не като социални или здравни туристи, казва експертите.

Очаква се поне първоначално тези имигранти да са млади, в добро здраве и несемейни, което значи, че няма да окажат сериозно натоварване над обществените услуги или здравната система.

Докладът разсейва и страховете по отношение на българите и румънците, които в момента живеят и работят във Великобритания. Тези, които вече живеят във Великобритания, са относително малко - 26 000 българи и 80 000 румънци. В огромното си мнозинство те са на възраст под 35 години и като цяло са с малко по-добра професионална квалификация от подобни мигранти в останалата част на Европа.

ВМРО-ДПМНЕ печели изборите в 56 общини, СДСМ – в четири.

За разлика от преди четири години, когато ВМРО-ДПМНЕ спечели в 55 общини, сега спечели в още една

През 2009 година партията спечели 406 000 гласа, а сега 445 000. Това заяви лидерът на ВМРО-ДПМНЕ и премиер Никола Груевски на пресконференция след края на местните избори в страната. По думите на Груевски партията му извоюва историческа победа в 56 общини. По отношение на изборите в Струга и Кичево Груевски е изтъкнал, че законът за териториално деление през 2004 г. е бил правен така, че в тези две общини да печели кмет албанец. Изданието посочва, че най-голямата опозиционна партия и нейните коалиционни партньори спечелиха изборите в четири общини.

Лидерът на опозиционния Социалдемократически съюз на Македония (СДСМ) Бранко Цървенковски заяви на пресконференция в Скопие, че на местните избори не е победена опозицията, а народът, пише македонският „Утрински весник“. По думите на Цървенковски диктатурата не може да бъде победена само от една партия, а от повече сили.

По-рано шефът на предизборния щаб на СДСМ Игор Ивановски заяви, че са регистрирани множество нередности, в които са замесени и служители на специалната полицейска част „Алфа“.

Вторият кръг на местните избори в Македония мина съгласно всички демократически стандарти. Не са регистрирани сериозни инциденти, нито има сигнали за нарушаване на изборния процес. Това заяви министърът на вътрешните работи Гордана Янкулоска. По думите на Янкулоска изборния ден е започнал навреме и в повечето избирателни секции е приключил навреме. Изключение били секциите, където е имало прекъсване на процеса.

Невзат Бейта от Демократичния съюз за интеграция (ДСИ) спечели на втория тур на изборите в Гостивар. Това сочат данните от Държавната избирателна комисия (ДИК). Във втори тур Бейта се изправи срещу досегашния кмет Руфи Османи, лидер на партия Национално демократично прераждане. Бейта е спечелил 19 348 гласа, или 51,51% от гласувалите, а Османи 18 210, или 48,49%.

Наши и гръцки евродепутати скептични за Македония

Най-скептични по въпроса дали Македония може да получи дата за преговори с Европейския съюз са някои гръцки и български евродепутати. Това съобщи скопският вестник „Дневник“, позовавайки се на анкета сред над 100 членове на Европейския парламент.

Някои от евродепутатите са оптимисти, като докладчика за Македония Ричард Хоуит, който обяви, че на 8 април Европарламентът ще гласува положителен доклад за страната и ще препоръча започване на преговори. Други припомнят, че евродепутатите редовно препоръчват разширяване на ЕС, но решението е в ръцете на държавите членки, които трябва да постигнат единодушие по въпроса. Не липсват и такива като германския евродепутат Клаус-Хайнер Лене от Европейската народна партия, който казва, че не е запознат с проблема и няма информа-

ция по темата.

Най-големи скептици са евродепутатите от Гърция и България, които казват, че Македония трябва да изпълни допълнителни условия, за да убеди страните членки, че е готова за започване на преговори, отбелязва „Дневник“, цитиран от БТА.

Вестникът цитира Ивайло Калфин, който казва: „Моето лично желание е да се приеме положително решение, но за да стане това, очаквам македонското правителство да

бъде изключително активно в убеждаването на членките на ЕС, че са изпълнени всички условия.“ Евгени Кирилов пък коментирал кратко, че на този етап всичко е в ръцете на македонските власти и развитието на събитията зависи от тях.

Според гръцката евродепутатка Елени Копа не е реално да се очаква Съветът на ЕС да даде на Македония дата за преговори.

„Бих подкрепила решението на Съвета, което ще

отрази реален напредък в решаването на въпроса за името и изпълнение на критериите за членство. За съжаление, неотдавнашната политическа криза в Бившата югославска република Македония привлече голямо внимание и повдигна много въпроси за функционирането на демокрацията в страната“, смята Копа.

„Дневник“ отбелязва, че някои от евродепутатите в своите отговори споменават България като държава, с която Македония трябва да реши спорните си въпроси.

„Македония трябва да намери дипломатично решение по проблемните въпроси, което ще бъде приемливо за всички - и за Македония, и за Гърция, и за България“, посочва чешкият евродепутат Павел Поц, като подчертава, че добросъседските отношения, базирани на взаимно уважение и приятелство, засега са главната пречка за преговори с Македония.

Турция ще инвестира 19.2 млрд. за пътища в Истанбул

Турция планира да инвестира 19.2 милиарда долара за реализирането на инфраструктурни проекти в Истанбул по повод кандидатурата на града за домакин на летните Олимпийски игри през 2020 година, съобщи Асошиейтед прес.

Комисията, която се занимава с кандидатурата на Турция, обяви, че плановите ѝ включват разширяване на линиите на метрото и железниците, както и изграждане на

железопътен тунел и тунел за автомобили, свързващи европейската и азиатската части на Истанбул.

Истанбулската комисия е посочила, че повечето спортисти ще могат да стигат от хотелите, в които са настанени, до стадионите за не повече от 30 минути. Планираният бюджет на Истанбул за реализирането на инфраструктурни проекти по повод Олимпийските игри възлиза на 19.2 милиарда долара - десет пъти повече от бю-

джета на другия кандидат за домакин - Мадрид (1.9 милиарда долара).

Бюджетът на Истанбул е много по-голям и от планирания бюджет на третия кандидат - Токио (4.9 милиарда долара).

Броят на хотелските стаи в Истанбул се очаква да се увеличи почти двойно - до 100 хиляди, в случай че Турция стане домакин на Олимпиадата през 2020 г, съобщи ДПА, цитирана от БТА.

В Истанбул, който е

на пето място в света по брой на туристи, в момента има 55 хиляди хотелски стаи.

Турският министър на туризма Йомер Челик пък увери, че правителството ще направи така, че цените в Истанбул по време на Олимпиадата да не се увеличат неимоверно.

Решението за домакинството на Олимпиадата през 2020 г. ще бъде взето на Генералната асамблея на МОК в Буенос Айрес на 7-ми септември.

ЗЛАТКА ЛОЗАНОВА

В югоизточна България, на брега на Черно море, е разположен гр.Царево, област Бургас. Някогашното старо Василико преди 100 год. приютава над 400 семейства на българи бежанци от Източна Тракия.

Изминалото столетие не успя да заличи спомена за деди и прадеди у техните потомци. Това отново пролича на 26 март тази година. Въпреки проливния дъжд, под звуците на духовия оркестър, те дойдоха на организираното от ТД „Михаил Герджиков“ и кметство Царево тържество с полагање на венци и цветя пред паметника на Георги Кондолов.

В словото си кметът на общината – инж. Г.Лапчев припомни славния път на българската армия, превзела Одринската крепост на 26 март, припомни трудния път на тракийци и дъл-

И ние сме потомци на бежанци от Източна Тракия

га на съвременниците към тяхното дело и памет.

Венците и цветята пред паметника на войводата, големият тържествен концерт на читалищните самодейни състави-посветен на Деня на Тракия, организираното пътуване до Одринската крепост на наши съграждани на 23 и 24 март- всичко това е нашият дълбок поклон пред паметта на тракийци.

Никой не е забравен, нищо не е забравено!

С книга за Беломорска Тракия в Харманли почетоха празника

Тази книга дава отговор на много от въпросите, които вълнуват потомците на тракийските българи, тъй като авторът е описал всяко едно селище-поясни Мария

Бакърджиева, която е редактор на изданието. Шалапатов е предприел много пътувания, описал е подробно всички селища, църкви, параклиси, местности и фа-

мили. Според Бакърджиева книгата е интересна и заради отличното си полиграфическо изпълнение.

За трудностите, които е имал в началото, когато е пътувал из Гърция, разказа самият автор Димитър Шалапатов. Той поясни, че визитите до родните места на прародителите му са започнали още през 90-те години на миналия век, когато пътуването до Беломорска Тракия е било доста трудно. Присъстващите имаха възможност да задават въпроси, както и да си закупят книгата с автограф от автора.

Балканската война и българската емиграция в Северна Америка

ДИМИТРИНА СМОЛЕВА

Освободителната Балканска война 1912-1913 година е имала широк отзвук в целия свят. Особен интерес предизвиква сред българите-емигранти, пръснати в редица страни на различни континенти. Студио „Тракия“ при Софийското тракийско дружество организира събрание, на което бе разгледано отношението към войната на значителни групи сънародници, живеещи по това време в Северна Америка /САЩ и Канада/.

Гост на тракийци и родопчани бе и известната народна певица – Любка Рондова, родом от Македония, сама от детска възраст познала злочестата емигрантска съдба.

Лекция по темата изнесе д-ст.н. Наум Кайчев, преподавател по нова история в СУ „Св.Климент Охридски“, генерален консул в Торонто, Канада /1999-2001/ и Битоля, Македония /2007-2010/. Той очерта зараждането на българската емиграция в Америка в края на XIX в. като плод на протестантското мисионерство и откритието на Робърт колеж в Цариград през 1886 год., където учат и усвояват английски език много млади българи, стремящи се към реализация на Запад. За баща на българската емиграция в Северна Америка се счита Илиан Йовчев /род.1850г./, живял там 1900-1909 г., журналист, кореспондир си с П.Р.Славейков.

Новината за обявяването на Балканската война избухва

като взрив. Събират се пари в специален фонд за подпомагане на българската войска, в който постъпват десетки хиляди долари. Постъпват суми и към БЧК за ранените войници и пострадалите от войната. Движението и изразходването на средствата се отразяват документирано чрез редакцията на в.„Народен глас“, която изпраща сумите със записи до Царица Елеонора и премиера Ив.Гешов. Излъчват се доброволци за участие във войната. Заминават около 3000 души. След блестящата победа над вековния поробител и Лондонския мир последва Междусъюзническа война и разорението на тракийските българи. На 21 октомври 1913 г. в Чикаго на I-вия Македоно-

одрински конгрес се учредява Македонобългарски съюз, който лобира за България в Северна Америка и след катастрофата ни в Първата световна война /1918/.

Интересната и сравнително малкопозната тема, поднесена в увлекателен, академичен стил от д-р Кайчев, предизвика оживени разисквания.

Г-жа Любка Рондова допълни, че преди и по време на войните, а и след тях, българи и македонци не са се делили по етнически признак, а са се чувствали като единна, българска нация. Тя представи компакт диска с народни песни за Балканската война, създаден с нейно участие, съвместно с ансамбъл „Гоце Делчев“.

Председателят на СТДБ на заседание на НССЕИВ

На 8 април в Министерски съвет се състоя поредното заседание на Националния съвет за сътрудничество по етническите интеграционни въпроси, в което взе участие и председателят на СТДБ Красимир Премянов. В неформален разговор със служебния премиер Марин Райков той постави въпроса за включването на паметника на Капитан Петко Войвода в програмата на официалните ни делегации в Рим.

Дружеството в Ямбол проведе общо събрание

КАТЯ ТЕМЕЛКОВА

На 20 март Управителния съвет на дружество „Тракия“ в гр.Ямбол проведе редовно общо събрание.

Отчетният доклад за дейността на дружеството през 2012 г. беше изнесен от председателя на дружеството Михаил Вълков. В него се отчете, че дейността се провежда в изпълнение на задачите, заложили в плана за дейността в съответствие на Устава и календарния план на СТДБ.

Проведени са музикално-поетични рецитали, посветени на Деня на Тракия, 100 годишнината от Балканската война и 168 годишнината от рождението на Капитан Петко Войвода. Дружеството организира посещение в Одрин за празника на Св.Св. Константин и Елена, две посещения по родните места на тракийци от Източна Тракия по маршрута Лалаша, Вейсал, Лозенград, Кавакли и Одрин и по родните места в Западна Тракия.

Дружеството е участвало в честванията на националните и общински празници. Организирана се посещения на тракийските събори „Божура“, в Поморие, „Богородична стъпка“, в Маджарово и др. През отчетната година Клубът на жените тракийки организира и проведе различни чествания и празнични тържества.

Управителният съвет и председателят на дружеството изказаха благодарност на участниците в дамски хор „Тракийка“ с ръководител Васил Хлебаров за активното участие във всички концертни програми и тържества, организирани от дружеството. Председателят Михаил Вълков изказа своята благодарност за организационната помощ от членовете на Управителния съвет, на групите отговорници и редовите членове на дружеството при провеждане на инициативите. София Стефанова- председател на Контролния съвет, докладва за извършените проверки на дейността на дружеството и констатира, че разходите са съобразени с бюджета на дружеството за годината и документите отговарят на изискванията на Закона за счетоводството. УС е организиран изпълнение на решенията на Общото събрание и е ръководил дейността на дружеството, като е обезпечил работата на комисиите и изпълнението на бюджета. Бе приет и бюджетът за 2013 г.Бъдещите задачи са насочени към въпроса за имуществените претенции на тракийските потомци и ролята на УС и СТДБ за решаването им.

Управителният съвет на Съюза на тракийските дружества - област Сливен честити рождения ден - 17 април, на инж. Кирил Киряков, председател на тракийското дружество „Лазар Маджаров“ - Сливен и на Иван Маринов - 18 април, председател на тракийското дружество „Георги Кондолов“ - Старо село, Сливенска област.
Честит юбилей, уважаеми тракийци!

В Средец припомнят делото на Раковски

Лекция, посветена на 192 години от рождението на революционера Георги Раковски се проведе в Средец.

Инициатор на събитието е Младешко тракийско дружество „Свети Георги Победоносец“ в града.

По време на срещата присъстващите се обединиха около идеята да бъде посетена местността „Арапската воденица“, където е бил лагерът на встаниците от Илинденско-Преображенското въстание.

След лекцията председателят на дружеството Георги Гюзелов награди деца от клуб „Тракийче“ за дейно участие в инициативите на дружеството и за отбелязването на Деня на Тракия.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А Печат: Алианс Медиапринт

Абонирайте се!

Каталоген
номер

759

Издава: Централното ръководство

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Никола Инджов и Тодор Корубев; Главен редактор: Соня АНГЕЛОВА;
e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс:02/987 57 53

КОРЕСПОНДЕНТИ: Михаил ЖЕЛЯЗКОВ (Бургас) - 056/86 16 76; Веселина АЛЕКСИЕВА (Варна) – 0888 89 59 27; Наско ТОДОРОВ - 0878 83 39 92; Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) - 076/60 13 67; Бойка БОРАДЖИЕВА (Пловдив) - 032/67 35 18; Димитринка СМОЛЕВА (София) - 02/884 25 59; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) - 044/62 48 53; Виолета ФИЛИПОВА (Смолян) - 0301/63 008; Златка МИХАЙЛОВА (Хасково) - 038/632 060; Маргарита НАЧКОВА (Шумен) - 054/86 99 52; Мария ИВАНОВА (Ямбол) - 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC:STABGSGF

Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

ДОЦ. Д-Р ВАЛЕНТИНА ДИНЕВА
- Институт за етнология и
фолклористика с Етног-
рафски музей при БАН

Кокалянският манастир е разположен в подножието на Плана планина, близо до с. Кокаляне, на 10 км южно от София. До него се стига пеша по стръмна горска пътека, започваща от „Дяволския мост“ на шосето от София за Самоков. Легенда разказва, че османските завоеватели извършили тук голямо клане на християни и околността била осеяна с човешки кости (кокали), откъдето близкото село носи името си – Кокаляне.

Манастирът „Св. Архангел Михаил“ бил част от комплекса „Софийска Света гора“. Историята му е обвясната с легенди. Една от тях разказва, че в края на Х в. цар Самуил прострелял тук сърна и приел това като жертвоприношение. Това станало в деня на св. Архангел Михаил и тогава били положени основите на манастира. От друга легенда научаваме, че когато цар Михаил III Шишман Асен празнувал в обителта лова си, бил нападен и убит от турците.

Манастирът бил издигнат с благоволение на българските владетели. Той бил богат, притежавал много имоти. Обителта бързо се възстановила след османското завоевание и привличала поклонници от околните села. Вероятно след разгрома на близката Урвишка крепост някои от оцелелите й бранители са отнесли в манастира ценности и стари книги, за които разказват преданията.

По време на османското владичество манастирът два пъти е бил разграбван и опожаряван. Съществуването му е документирано в Кокалянския сборник от 1645 г. Тогава той се състоял от малка черквица и две стаички, а игумен бил поп Стойне. При един обир турците заклали брат му, защото не искал да им каже къде се крие игуменът. Около 1790 г. върху основите на стария храм, от който нищо не останало, е издигната църквата „Св. Архангел Михаил“.

Запустял след разбойническите нападения, през 1858 г. манастирът бива възстановен – на мястото на стария, от дошлия от Рилската обител йеромонах Хрисант. При появата на банди дезертьори от турската армия през 1868 г. злодеи убиват отеца. Днес гробът му е на входа на манастирския двор. След тези трагични събития

■ Църквата „Св. Архангел Михаил“.

Кокалянският манастир „Свети Архангел Михаил“

манастирът запустял. Възобновен е към средата на 70-те години на XIX в. През 1896 г. старата манастирска паянтова църква е съборена и с дарения от местното население на нейно място е построена днешната църква, от ломени

камъни. Тя е разположена в средата на обширния манастирски двор. Иконите в нея са дарени от миряни от с. Железница. Тук работил руският иконописец Николай Шелепов Образописов, който в 1896 г. изписва църквата с учениците си от Самоковската школа.

Легенда разказва за скритите в Кокалянския манастир съкровища на последния български цар Иван Шишман. След като ги изровили, открили сред тях ценни ръкописи – стари славянски книги върху кожа и ги занесли в Рилския манастир. В своята „История славяноболгарская“, написана в 1762 година, монахът Паисий Хилендарски също упоменава, че „Иоана Шишмана донесъл тук съкровищата си“.

Преданието разказва за още две реликви от епохата

на Второто българско царство, свързани с последния владетел цар Иван Шишман – сребърна кратунка и кристална трапезна чаша със златни инкрустации. Сребърната кратунка била донесена от Урвишката крепост, заедно с други царски съкровища. До 1870 г. в Кокалянския манастир се пазела и кристална чаша, наричана „царска“. Тя била счупена от едно момче, послушник в манастира и после съдбата й е неизвестна. Чашата била със „златни шарени“ – цветя, като златото било влято в масата на стъклото. С тази техника се изработвало и прочутото венецианско стъкло. Известно е, че преди падането на България под османска власт много венецианци и генуезци търгували с богати български първенци.

В Кокалянския манастир

били съхранявани ценни книги. През XVI в. тук е съставен забележителният Кокалянски сборник. Половината от него е Парусия (поменник), започнат през 1654 г., в който са записвани сведения за всички поклонници, идващи от различни краища, а също и какво те дарявали на манастира. В 1579 г. тук е написано т. нар. „Кокалянско евангелие“.

Днес манастирският комплекс е много добре поддържан, състои се от храм „Св. Архангел Михаил“ и два параклиса – „Успение на св. Богородица“ и „Успение на св. Иван Рилски“. Преди няколко години бе осветен нов параклис, посветен на пър-

водякон Стефан. В обителта има две двуетажни сгради, стопански постройки, магерница, камбанария. Целият комплекс е обграден с масивен бял двуетров зид. Манастирът е мъжки. Отворен е всеки ден за посетители. На храмовия му празник 8 ноември, деня на св. Архангел Михаил и на 15 август, Голяма Богородица, манастирският двор се изпълва с вярващи. Идват много хора от околните села и от София.

Разположен дълбоко в пазвите на планината, сред красива природа, Кокалянският манастир е любимо място и за излет на софиянци. Обявен е за паметник на културата през 1969 г.

■ Сребърната кратунка на цар Иван Шишман